

Posudek konzultanta

na rigorózní práci Mgr. Ireny Květenské:

Nepříčetnost a zmenšená příčetnost

I. Posuzovaná rigorózní práce o rozsahu 117 stran textu je věnována otázkám, které náleží k důležitým, kardinálním problémům trestní odpovědnosti. Příčetnost, zmenšená příčetnost, relativní trestní odpovědnost mladistvých, odpovědnost za trestné činy spáchané v opojení, sankcionování za činy spáchané v nepříčetnosti, což jsou jen některé z otázek, které Mgr. Květenská v práci rozebírá, jsou předmětem soustavné a soustředěné pozornosti pracovníků teoretické fronty i praktiků. Za cíl své práce si rigorozantka stanovila rozbor platné právní úpravy nepříčetnosti v českém, německém a rakouském trestním právu. Podle mého názoru se autorce podařilo vytčeného cíle dosáhnout a rigorózní práce je vypracována na výborné odborné i literární úrovni.

Autorka k práci použila množství odborných pramenů, mezi nimiž nalézáme stěžejní a relevantní učebnice a jiné práce německé, rakouské či švýcarské stejně jako české, resp. československé prameny. Skutečnost, že práce má komparativní charakter a autorka pracovala se zahraničními prameny, rigorózní práci vysoce zhodnocuje.

Osnova práce je správná a logická: Po historickém vývoji právní úpravy posuzování osob nepříčetných a nakládání s nimi rigorozantka rozebírá právní úpravu nepříčetnosti a zmenšené příčetnosti v českém, německém a rakouském trestním právu. Na uvedenou kapitolu navazuje úprava nepříčetnosti a zmenšené příčetnosti v nově přijatém českém trestním zákoníku. Následující kapitola je věnována problematice ukládání ochranných opatření osobám nepříčetným a zmenšeně příčetným. Procesním souvislostem, zejména problematice znaleckého dokazování je zasvěcena poslední kapitola práce. Rigorózní práci uzavírá autorka stručným závěrem, ve kterém s uspokojením konstatuje, že nově navrhovaný trestní zákoník je v mnohých směrech inspirován německou a rakouskou právní úpravou.

Rigorózní práce je zpracována pečlivě včetně technické redakce.

II. Těžiště rigorózní práce tvoří partie o vymezení pojmu nepříčetnosti a dále pasáže o odpovědnosti za činy spáchané v opojení.

Na str. 23 se autorka zabývá nově navrhovanou definicí pojmu duševní porucha v novém trestním zákoníku (§ 123 nového tr. zák.). Správně poukazuje na to, že nově navrhovaná definice duševní poruchy („duševní poruchou se rozumí mimo duševní poruchy vyplývající

z duševní nemoci i hluboká porucha vědomí, mentální retardace, těžká asociální porucha osobnosti nebo jiná těžká duševní nebo sexuální odchylka“) se blíží právní úpravě německé nebo rakouské, nicméně je otázkou, zda je to správné. Pojem duševní poruchy podle současné obecné definice je velmi široký, že nepochybně zahrne i případy mentální retardace, a proto není třeba uvádět tento případ jako samostatný důvod exkulpace.

Ve čtvrté kapitole autorka rozebírá komplikovanější problém, a sice odpovědnost za činy spáchané v opojení. Složitost a obtížnost dané problematiky je dána tím, že dochází ke střetu mezi obecnými zásadami odpovědnosti a potřebami veřejné praxe. Z jedné strany je tu zásada, že není odpovědnosti bez viny, z druhé strany pak jistě oprávněný požadavek ochrany před opilci nebo jinými osobami jednajícími v opojení. Možnosti řešení i komplikace jsou zde dány povahou případů, o které se jedná. Jedná-li pachatel ve stavu opojení dosahujícího nepřičetnosti, těžko současně dovozovat, že úmysl nebo nedbalost zahrnovaly i vlastní spáchání trestného činu. Tento rozpor se řeší tak, že z možností, které přicházejí v úvahu, se vybere taková, která se ještě co nejvíce přibližuje požadavku odpovědnosti za zavinění při zachování patřičného zřetele na požadavky ochrany společnosti.

Širší pozornost v této souvislosti věnuje trestnému činu opilství podle § 201a tr. zák. Znění této skutkové podstaty, přesněji řečeno již samotný název tohoto trestného činu a jeho znění jsou vděčným předmětem kritiky. Autorka této možnosti využívá a s odvoláním na publikovanou literaturu sumarizuje všechny nedostatky současné právní úpravy. S jejími vývody souhlasím s výjimkou závěru, ve kterém souhlasí se zvýšením trestní sazby za trestný čin opilství ze současných osmi let na deset let podle nově přijaté právní úpravy.

Rigorózní práce neobsahuje věcné chyby a nedostatky. Výklad je soustředěný, práce má klidné, uvážlivé závěry. Oceňuji, že oponovaná práce má mimořádně vysokou informativní hodnotu. K získaným poznatkům se vyjadřuje s vlastním komentářem, nespokojuje se s tím, co vyčetla z odborné literatury.

III. Závěrem shrnuji: Rigorózní práce Mgr. Ireny Květenské splňuje všechny náležitosti k ústní obhajobě. Ústní obhajobu doporučuji zaměřit na otázku: Právní úprava nepřičetnosti a zmenšené přičetnosti v nově přijatém trestním zákoníku.